

Opis źródła:

Przełomowe życie. Wspomnienia Janusza Trzebińskiego - jest to pamiętnik Janusza Trzebińskiego, urodzonego pod koniec XIX wieku na Kielecczyźnie uczestnika obu wojen światowych i życia w powojennej Polsce. Opisuje swoje życie z wielką pieczołowitością, kreśląc panoramę zmian, jakie zachodziły tak na Ziemiach Polskich, jak i w Europie, na przestrzeni XX wieku. Niżej przedstawiony tekst źródłowy jest fragmentem wspomnianego pamiętnika, w którym autor opisuje jak reagowano na wybuch II wojny światowej.

Miejsce i data wydania:

Drukiem wydane w Suchedniowie w 2019 roku.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Oryginał w formie maszynopisu znajduje się w posiadaniu rodziny Janusza Trzebińskiego. Autor wspomnienia spisał pod koniec 1980 roku.

Tekst źródła (fragment):

Nareszcie 1 września obudził nas rano jakiś gwar na podwórzu i ulicy i dalekie detonacje. To rozpoczęła się wojna! Z balkonu widać było latające nad Okęciem samoloty niemieckie i wybuchające obok nich pociski. Nikt nie miał pojęcia jak wygląda bombardowanie, toteż wszyscy nalepiali paski papieru na szyby, co miało rzekomo uchronić od wypadnięcia podczas podmuchu. Ja zrobiłem to samo i uszczelniłem jeden pokój jako schron przeciwgazowy. Po południu, według karty mobilizacyjnej, pojechałem na dworzec, aby pociągiem dostać się do Puław. Wojnę wyobrażaliśmy sobie tak, jak w 1914 roku, wyjeżdżając więc, wziąłem tylko parę złotych, nie chcąc Marylki zostawiać bez pieniędzy, myśląc, że jak mi będzie potrzeba więcej, przyśle mi przez pocztę połowę. Strasznie mi potem pieniędzy brakowało! Dworzec był zawalony rezerwistami i nie można się było dowiedzieć gdzie i jaki pociąg odchodzi i w ogóle dostać się na perony. [...] Na drugi dzień rano znów udałem się na dworzec i po długich dopytywaniach się i staraniach, dostałem się do pociągu idącego w stronę Lublina. Nastrój wśród rezerwistów był wspaniały, wszyscy śpiewali *Rotę* Konopnickiej: "Nie rzucim ziemi skąd nasz ród" i uwierzyli w zwycięstwo. Na stacjach kobiety oblegały pociągi rozdając owoce, chleb, butelki z herbatą czy lemoniadą.

Słowniczek pojęć:

Okęcie - lotnisko cywilno-wojskowe otwarte w 1934 roku. Od początku II wojny światowej było obiektem ataków Luftwaffe.

karta mobilizacyjna - dokument potwierdzający wyznaczenie żołnierza rezerwy na przydział mobilizacyjny.

Maria Konopnicka - polska poetka i nowelistka pozytywizmu. Autorka wiersza "Rota", który stał się jedną z najbardziej znanych, patriotycznych pieśni, konkurując po wojnie o miano hymnu narodowego z Mazurkiem Dąbrowskiego.

II Wojna Światowa - największy konflikt zbrojny w historii świata, wywołany m.in. ekspansywną polityką III Rzeszy oraz niezadowoleniem z postanowień traktatu wersalskiego. W Polskiej historii za datę rozpoczęcia II wojny światowej przyjmuje się atak Niemiec na Polskę we wrześniu 1939 roku.

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Jaki obraz dnia wybuchu II wojny światowej wyłania się z wyżej przedstawionego tekstu źródłowego? Jak, według autora, miała wyglądać wojna? Czy jego wyobrażenia pokryły się z rzeczywistością?
2. Jaką ludność cywilną przyjmowała sposoby ochrony przed zniszczeniami wojennymi spowodowanymi dalekimi bombardowaniami? Wskaż fragment w tekście.
3. Kiedy rozpoczęła się druga wojna światowa? Jakie były jej przyczyny? Czy Polska była przygotowana do wojny?
4. Czy, w świetle tekstu źródłowego, organizacja transportu była na wysokim, czy raczej niskim poziomie? Z czego mogło to wynikać?
5. Jakie były nastroje wśród żołnierzy jadących na front? W jaki sposób przejawiał się ich nastrój?

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. Kiedy rozpoczęła się druga wojna światowa? Jakie były jej przyczyny?
2. Które miejsce w Polsce zaatakowały Niemcy Hitlerowskie 1 września jako pierwsze? Dlaczego?
3. Jakie były konsekwencje wybuchu II wojny światowej dla Polski?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy pamiętać, że wkroczenie oddziałów niemieckich do Polski, bombardowania i zaatakowanie Westerplatte zaskoczyło Polaków, stąd też w początkowym

etapie wojny wiele czasu i energii roztrwoniono na opanowanie chaosu oraz organizację przygotowań do obrony.

Warto przypomnieć sobie również, co działo się przed 1 września - jakie III Rzesza Niemiecka miała roszczenia wobec Polski, a także które z państw zaanektowano.

Dodatkowo funkcjonowało przekonanie, że będzie to kolejna wojna, podobna do tej z 1914 roku; jednakże te wyobrażenia i oczekiwania szybko rozwiały się w trakcie walk.

Najważniejsze czasy:

1938 - Anschluss Austrii

1 września 1939 - atak III Rzeszy na Polskę. Wybuch II wojny światowej

1-7 września 1939 - obrona Westerplatte

Literatura pomocnicza:

Kaczmarek R., *Historia Polski 1914 - 1989*, Warszawa 2010.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk